

Prodiit etiam Lovanii circa finem
mensis Junii 1771., quæ hic
subjungitur

DISSERTATIO

IN QUA EXAMINATUR

An matrimonium in infidelitate contractum per
professionem religionis Christianæ alteru-
trius quoad vinculum solvatur?

EXCERPTA

EXTRACTATU

DE SACRAMENTIS

AUCTORE

ILLUSTRISSIMO CLARISSIMOQUE VIRO

AUGUSTINO GERVASIO

*Eremita Augustiniano, in Vindobonensi universitate
SS. theologiæ professore publico, nunc episcopo
Gallipolitano in regno Neapolitano.*

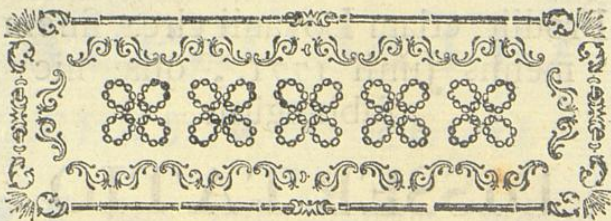
Cum privilegio sac. Cæs. reg. apost. majest.

V I E N N Æ,

Typis JOAN. THOM. DE TRATTNERN,
fac. Cæs. reg. apost. maj. typogr. & bibliop. 1766.

H

DISSERTATIO

IN QUA EXAMINATUR

An matrimonium in infidelitate contractum per professionem religionis Christianæ alterutrius quoad vinculum solvatur ?

 Ræcedens quæstio * ad præsentem nos veluti manuduxit. Gravissima illa est, ac proinde serio a nobis tractanda, præsertim cum observaverim, id hætenus minus accurate nostros theologos præstitisse. Illi ita sentiunt. Estius in 4. *dist.* 33. §. 7. & *seqq.* postquam constituisset matrimonium esse suapte natura indissolubile, existimat tamen ejus vinculum dissolvi, si pars infidelis renuat cum fidei habitare ac pacifice vivere sine contumelia Creatoris: quam sententiam multi theologî & canonicæ sequuntur. Contra vero Bellarminus, Junenus, Drovuenius, & alii tenent, conju-

• Examinaverat illustrissimus auctor, an matrimonii vinculum propter adulterium alterutrius conjugum solvatur? Non solvi autem contra protestantes & Græcos probaverat, ostendens manere usque ad mortem matrimonii vinculum; etiamsi conjugum alteruter adulterium committat.

gem fidelem legitime posse secundas nuptias ini-
re, quamvis conjux infidelis ultro optet, & con-
sentiat ad pacificam cohabitationem. Thomas
Sanchez *lib. 7. de Matrimonio disp. 74. num. 9.*
sustinet, primis ecclesiæ temporibus licuisse fi-
delem conjugem retinere; secutis autem seculis
hoc non amplius licere, sed matrimonium dis-
solvi, & posse fidelem novum facere connubium.
In diversas quoque abeunt sententias theologi
& canonistæ circa tempus præcise, in quo vis
vinculi prioris cessat. Nam, S. Thomas, Duran-
dus, Paludanus, Estius, Tournelius, L'Her-
minierius, aliique sine numero, putant vincu-
lum illud subsistere quousque novum succedat;
sunt vero alii, qui censent vinculum solvi sta-
tim, ac infidelis baptismum recipit. Itaque om-
nium theologorum & canonistarum eo demum
sententiæ redeunt, quod in exposito casu ma-
trimonii ligamen aut statim dissolvatur, aut sal-
tem solvi possit. Qua in re illi mire conveniunt;
quodque gravius est, in plerisque ecclesiis hæc
doctrina, si quando casus contingat, in praxi
exercetur. Nobis autem quid videatur, aperiet
subjecta

PROPOSITIO

*Momenta, quibus probari potest conjugem fidelem
vivente altero infideli ad novas nuptias transire
non posse, adeo solida & firma mihi videntur,
ut iis extricandis me parem esse non sentiam.*

PROBATUR primo ex futilitate motivi, quod adfertur ab adversariis, qui dicunt, in casu proposito matrimonium dirimi, "Deo dispenfante in gratiam religionis Christianæ.", Ita Ludovicus Habert *traët. de matrimonio cap. 2. §. 5.*, & alii multi. At illud velim, me doceant, hujus tam insignis privilegii concessi a Deo in gratiam religionis Christianæ, quodnam argumentum habeant? Porro de hac dispensatione nihil prorsus scriptura, ne verbum traditio antiquæ ecclesiæ dicit. At sine his ducibus nihil certi in re theologica, præsertim in casibus magni momenti, constitui potest. Quod si ejusmodi dispensationibus tam facile confingendis indulgeamus, liberioribus quandoque theologorum ingeniis ostium pandemus, relicta scriptura & traditione, nova & periculosa systemata pro arbitrato condendi. Quid enim si hoc eodem arrepto principio aliquis theologus affirmaret, dispensatum a Deo in gratiam religionis Christianæ, ut maritus, adultera, dimissa novam sponsam accipiat? An huic assertioni statim acquiesces? Absit.

Probatur secundo, tribus rationibus. Primo, in iis, quæ ad sacramenta pertinent, tutiorem opinionem tenemur sequi; uti constat ex propositionibus ab INNOCENTIO XI. anno 1679. damnatis. Atqui longe tutius est, si in proposito casu conjux fidelis in statu continentiaë permaneat. Nam si hoc faciat, nullum inde metuendum est detrimentum. Contra vero, si nubat, periculo frustrationis sacramentum exponit. Neque communis doctorum sensus ipsum securum facere potest, illi siquidem frivolis rationibus, ut ostendemus, ducuntur. At theologicæ theses rationibus magis, quam fautorum numero defendi debent. Secundo, conflictus sententiarum, quas initio recensuimus, easdem falsitatis suspectas reddit. Quis Bellarmini & aliorum opinionem æquis animis ferat? Quæ manifeste adversatur Apostolo *I. ad Cor. 7. 12.* dicenti: *Si quis frater uxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam.* Illi autem, & dimitti illam posse, aliamque substitui. Nec probabilius propugnari potest sententia Sanchezii, qui ex suo capite, & sine necessariis fundamentis, illam temporum distinctionem inducit, & rem eandem modo licitam, modo veritam pro libitu facit. Eorum tandem sententia rationi parum consentanea videtur, qui censent, præcedens vinculum recte tunc tolli, cum fidelis se obstringit novo. Etenim, ut quis novum vinculum contrahat, omnino necesse videtur, ut in antecessum a priori liber evaserit. Tertio, quanquam adulterium directe lædat matrimonium, illius tamen vinculum solvere non valet, ut demonstravimus capite præcedenti. Ergo multo minus per religionis mutationem, quæ matrimonio extrinseca est, ipsius vinculum tolli poterit.

Probatur tertio ex S. P. Augustino, qui quæ-
 stionem istam sedulo expendit in duobus, quos
 circa an. 419. edidit libris, de adulterinis con-
 jugiis ad Pollentium. Is autem hanc aliasque
 quæstiones Augustino solvendas proposuerat. I-
 taque *lib. 1. num. 31.* scribit: " Propter quod-
 ,, libet tamen fornicationis genus, sive carnis, si-
 ,, ve spiritus, ubi & infidelitas intelligitur; &
 ,, dimisso viro non licet alteri nubere, & dimis-
 ,, sa uxore non licet alteram ducere, quoniam
 ,, Dominus nulla exceptione facta dicit: si uxor
 ,, dimiserit virum suum, & alii nupserit, mœ-
 ,, chatur; & omnis, qui dimittit uxorem suam,
 ,, & ducit alteram, mœchatur." Habes hic ci-
 tra ullam ambiguitatem, sed clare & expresse
 quæstionem diremptam a magno Augustino;
 ad quem si scholastici nostri attendissent, for-
 tasse non tam præcipites in sententiam opposi-
 tam ruisent. Neque enim tam leviter tanti
 magistri auctoritatem contempserunt. Hinc mi-
 ror, doctissimum ceteroquin Van Espenium in
 analysi decreti Gratianæi confidenter asserere,
 præsentem ecclesiæ disciplinam dissolvendi ma-
 trimonium neophytorum fundatam esse supra
 claros S. Augustini textus ex libris duobus de
 adulterinis conjugiiis, quando certissimum, mo-
 dicam attentionem adhibenti, fieri potest, S. Au-
 gustinum iis in libris data, ut aiunt, opera
 contrarium demonstrasse. In cujus rei gratiam
 alios textus inde decerpere & huc transferbere
 liceat. *Lib. 2. num. 8.* " Mulier, inquit, alli-
 ,, gata est, quamdiu vir ejus vivit. Ergo conse-
 ,, quenter & vir alligatus est, quamdiu mulier
 ,, ejus vivit. Hæc alligatio facit, ut aliis con-
 ,, jungi sine adulterina copulatione non possint.
 ,, Unde necesse est ex duobus conjugibus qua-
 ,, tuor adulteros fieri, si & illa alteri nupserit,

„ & ille alteram duxerit. ” Manet constanter in sententia S. parens, & vinculi insolubilitatem omni in casu absque ulla exceptione tueretur. Repetam, quæ cap. præcedenti retuli ex *lib. 2. num. 4.* ” Nullius viri, ait, posterioris mulier uxor esse incipit, nisi prioris esse desierit. ” Esse autem desinit uxor prioris, si moriatur, vir ejus &c. ” quæ generales propositiones falsæ essent, si per accessum unius ad fidem, antea contracti matrimonii vinculum tolleretur. Sed lege a capite ad calcem duos libros laudatos.

○ Probatur quarto ex scriptura, ex iisdem nempe locis, quibus capite præcedenti probavimus connubii ligamen per adulterium non solvi. Nempe sententiis illis generaliter declaratur, non matrimonium, sed adulterium esse illud, quod priore conjuge adhuc superstite fiat; & nullus plane excipitur casus apud Marcum, Lucam, & Paulum. Apud unicum Matthæum excipi prima fronte videtur casus fornicationis. At, consentientibus theologis catholicis, recte explicatur sententia de separatione cohabitationis, non vinculi. Cum ergo in citatis locis ne indicetur quidem casus infidelitatis, quanto magis exceptus non fuisse putandus est! Profecto *omnis*, ait Christus *Lucæ 16. 18.*, *qui dimittit uxorem suam, & alteram ducit, mœchatur.* Si *omnis*, ergo etiam vir fidelis aliam ducens relicta infideli. Quo loco allato *lib. 1. de adult. conj. num. 9.* Augustinus exclamat: ” qui ergo sumus nos, ut dicamus, est, qui mœchatur, uxore sua dimissa alteram ducens, & est, qui hoc faciens non mœchatur? Cum evangelium dicat omnem mœchari, qui hoc faciat? ” Atqui in sententia communi theologorum & canonistarum dici potest: ” est, qui hoc faciens non mœchatur ”; infidelis scilicet, qui fidei

gratiam recepit. Item Paulus *ad Rom. 7.* ait; *igitur vivente viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro.* Sed juxta adversarios mulier infidelis liberata est a lege viri non tantum si is moriatur, sed etiam si Christianus fiat.

Objiciunt primo Apostolum Paulum, qui *in epist. 1. ad Cor. cap. 7. v. 15.* inquit; *Quod si infidelis discedit, discedat; non enim servituti subiectus est frater aut soror in hujusmodi, in pace autem vocavit nos Deus.*

Ex his verbis male intellectis fraus facta est theologis omnibus & canonistis. Nam illis hunc sensum affinxerunt, quod si infidelis dicefferit, omnino a conjugii illius servitute fidelis conjux liber fiat, ita, ut aliud connubium inire queat.

Respondeo itaque, germanum ac nativum hujusce versiculi sensum esse, quod si conjux infidelis nolit pacifice vivere cum fideli, sed in odium religionis Christianæ perpetuis contentionibus atque dissidiis locum præbeat, tunc pars fidelis minime debeat cum dispendio suæ religionis currere apud infidelem conjugem, & cum illo cohabitare; quia Christus vocavit nos ad unionem & pacem. Unde evidenter inferitur, discessum illum non necessario secum ferre dissolutionem vinculi, sed separationem a thoro usque conjugii, separationem nempe ideo admittam, quia in pace vivere conjuges non possunt, non quia nodus conjugalis sit sublatus. Quod autem hic integer perseveret, paulo ante Apostolus clare constituerat *v. 10. & 11. iis autem, inquam, qui matrimonio juncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere. Quod si dicefferit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari, & vir uxorem non dimittat.* Generale præceptum Domini esse affirmat Apostolus, quod si mulierem a viro dif-

cedere contingat, manere debeat innupta. Ergo in sequentibus versiculis de sola separatione thori, non vinculi, loqui potuit Apostolus; ac proinde illud *discedit* ψ . 15. eandem significatio- nem habet, ac illud *discesserit* ψ . 11. Accedit, quod ψ . 12. Paulus virum fidelem moneat, ut uxorem infidelem non dimittat, si ipsa concesserit secum cohabitare; eundem præterea repetitis vicibus hortatur, $\psi\psi$. nempe 17. 20. & 24., ut in eo statu permaneat, in quo erat, cum ad fidem vocatus est, & proinde, ut infidelem uxorem retineat, additque ψ . 17. id se docere in omnibus ecclesiis. Itaque necessario supponere Apostolus debuit, quod infidelitas unius conjugum firmitati matrimonialis contractus nihil afferat detrimenti. Et vero, ni res ita esset, falso ψ . 39. ejusdem capituli decretoriam illam sententiam Paulus protulisset: *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir ejus vivit; quod si dormierit vir ejus, liberata est, cui vult, nubat*; falso doctrinam eandem in *epist. ad Rom.* 7. iterum insinuasset; falso tandem Christus ipse apud Marcum & Lucam adulterii reum esse indiscriminatim pronunciasset omnem & quemcumque, qui prima uxore dimissa, alteram duceret; nam propter infidelitatem, juxta adversarios, id facere liceret.

Urgent tamen adversarii ex eodem Apostolo. Is ψ . 10. de conjugio fidelium sic habet: *Iis autem, qui matrimonio juncti sunt, præcipio, non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere.* De infidelibus autem ψ . 12. dicit: *Nam ceteris ego dico, non Dominus, si quis frater uxorem habet infidelem, & hæc consensit habitare cum illo, non dimittat illam.* Utrobique dicitur retinendam esse uxorem, five fidelem five infidelem, cum hoc tamen discrimine, quod primum fit

ex præcepto divino : *non ego, sed Dominus* ; alterum vero fit ex consilio Apostoli : *ego dico, non Dominus*. Hinc adversarii inferunt, in potestate viri fidelis esse, aut retinendi uxorem infidelem, aut illam dimittendi; quod si facit, iterum nubere potest. Accedit, quod juxta Apostolum viro fideli, qui habet uxorem infidelem, id conceditur, quod conjugibus fidelibus denegatur. Atqui maritus fidelis potest ob fornicationem aliasque graves causas se separare ab uxore quoad thorum. Ergo separatio viri fidelis ab uxore infideli non solum complectetur separationem quoad thorum, sed ultro extendi debet usque ad vinculi solutionem.

Respondeo ad primum : negando consequentiam. Nam etiamsi daremus versu 12. non præceptum, sed consilium contineri, istud tamen non caderet nisi supra separationem thori. Nos quippe jam evicimus, Apostolum indissolubilitatem conjugii in omni casu tum alibi, tum in hoc eodem capite firmissime constituisse, ac proinde versiculum 15. *Quod si infidelis discedit, discedat, &c.* duntaxat de separatione cohabitationis, non vinculi intelligi posse. Ceterum falsum est, ea verba : *Ego dico, non Dominus*, simplex consilium continere, a quo recedere integrum sit, sed potius appellari potest Apostolicum præceptum, aut, si mavis, consilium a Deo ipsi inspiratum. Et vero Paulus hic non dicit, quemadmodum de virginibus in eodem capite : *Consilium do*, sed : *Ego dico, non Dominus*. Præterea Apostolus hoc loco eandem dicendi formulam usurpat : *Non dimittat*, qua Dominus usus est, ut conjugibus omnem separationem prohiberet. Et hoc pacto SS. patres passim ea Pauli verba interpretati sunt. Hieronymus *lib. 1. contra Jovinianum* : " Præcipit, inquit, ne

„ credens repudiet non credentem; ” & Augustinus *lib. 1. de adulterinis conjugis cap. 13.* scribit : ” Recedi ab infidelibus conjugibus Apostolus, stolidus verat. ” Et *cap. 18.* ” Discessionem fidelis ab infideli prohibet, inquit, Apostolus consilio caritatis, quia infidelibus adfert impedimentum salutis : non solum quia perniciosissime scandalizantur offensi ; verum etiam quia in alia conjugia cum ceciderint, viventibus eis, a quibus dimittuntur, adulterinis nexibus colligati difficillime resolvuntur. ” Quæ cum adeo clara & expressa sint, mirum est adversariorum nonnullos pro sententia sua citare Augustinum. Addo, idcirco dicere Apostolum : *Ego dico, non Dominus* ; quia hanc quæstionem de conjugibus disparibus Christus minime attigerat ; sicuti aliam de conjugibus fidelibus.

Quod additum in objectione est, facile dispellitur negando majorem. Enimvero si viri fidelis, juxta Paulum, major esset libertas comparate ad uxorem infidelem, quam fidelem, & ab ista solum quoad thorum, ab alia vero etiam quoad vinculum sejungi posset, sequeretur falso scripsisse Paulum, mulierem alligatam esse viro, quamdiu ille vivit, & non nisi post ejus mortem a lege viri liberam fieri ; falso etiam pronuntiasse Christum, eum omnem absque ulla exceptione mæchari, qui legitima uxore dimissa alteram ducat.

Afferunt præterea auctoritatem Gratiani, qui parte secunda decreti *causa 28. can. 2. quæst. 2.* ita habet : ” Si infidelis discedit odio Christianæ fidei, discedat ; non est enim frater aut soror subjectus servituti in hujusmodi, non est enim dimisso peccatum propter Deum, si alii se copulaverit. Contumelia quippe Creatoris

„ solvit jus matrimonii circa eum, qui relin-
 „ quitur. Infidelis autem discedens & in Deum
 „ peccat, & in matrimonium; nec est ei fides
 „ servanda conjugii, quia propterea discedit,
 „ ne audiret Christum Deum esse Christianorum
 „ conjugiorum., Gratiano morem gessit Inno-
 „ centius III., qui *cap. Quanto tit. de divortii sic*
 „ *decernit.* „ Si alter infidelium conjugum ad fi-
 „ dem catholicam convertatur, altero vel nul-
 „ lo modo vel non sine blasphemia divini nu-
 „ minis, vel, ut eum pertrahat ad peccatum
 „ mortale, ei cohabitare volente, qui relinquitur,
 „ ad secunda, si voluerit, vota transibit:
 „ & in hoc casu intelligimus, quod ait Apof-
 „ tolus: *Si infidelis discedit, discedat: frater*
 „ *enim vel soror non est servituti subiectus in*
 „ *hujusmodi.* „

Respondeo, nulla nos reprehensione dignos
 esse, si a Gratiano & Innocentio hac in parte
 recedamus. Nam Gratianus per se ipsum nullam
 habet auctoritatem, eumque consideramus, qua-
 si unum e turba canonistarum; Innocentio au-
 tem opponimus S. Augustinum aliosque patres,
 qui longe ante ipsum aliter senserunt; opponi-
 mus, quin imo, S. Paulum in omnibus locis
 supra citatis; opponimus tandem Christum ip-
 sum, ore Marci & Lucæ loquentem. Quod si
 hoc satis non fit, ipsum Gratianum & Innocen-
 tium, Gratiano Innocentioque ex adverso po-
 nimus. Et ille quidem *causa 28. quaest. 2. can.*
1., qui sumptus est ex Concilio Meldensi anno
 845., ita habet: „ si quis habuerit uxorem virgi-
 „ nem (id est liberam a vinculo matrimonii)
 „ ante baptismum, vivente illa post baptismum,
 „ alteram habere non potest: crimina enim in
 „ baptismo solvuntur, non conjugia., Idem prin-

cipium adoptavit Innocentius III., qui in cap. *Gaudemus extra de divort.* dicit: „Cum per sacramentum baptismi non solvantur conjugia, sed crimina dimittantur. „ Ex quo principio directe sequitur, integrum stare connubii vinculum, etiam postquam unus conjugum ab infidelitate recesserit. Illud quoque prætermitti non debet, imo diligenter observandum est, quod Gratianus sententiam: *Si infidelis*, S. Gregorio magno falso adscripserit; certum quippe est, illam excerptam ex commentariis in epistolas Pauli; quod opus Hilario diacono, homini obscuro, schismatico, & erroribus Luciferianæ factionis contaminato, eruditi adtribuunt. Quos inter errores is certe commemorandus est, quod ille affirmet, licere marito, qui uxorem in adulterio deprehendisset, ea dimissa alteram ducendi; quam libertatem negat uxori, si ipsa virum cum alia adulterari cognoscat. Ab hoc impuro fonte Innocentius III. deceptus bibit, & insuper Gratianæ errori alterum addidit, asserendo nimirum, quod, „ si matrimonium verum inter infideles existat, non tamen est ratum, inter fideles autem verum & ratum existit. „ Quam sententiam nemo theologorum & canonistarum nunc est, qui non reprobet.

Duo tandem sunt, quæ nobis opponi posse videntur, numerus scilicet theologorum & canonistarum, nec non praxis ecclesiæ. Potro nullus est inter illos omnes, a quo sententia nostra non proscribatur. Nam in casu proposito connubii vinculum tolli una voce illi consentient. Universalis autem tot doctorum consensus rejici non debet, ut nova iisque opposita opinio nostra triumphet. Quin imo non levem redolet temeritatem illius consilium, qui solus contra

fortissimam adversariorum aciem pugnare præsumat. Præterea, cum ecclesia hujusmodi neophytis indulgeat, ut ad secundas nuptias, viva adhuc infideli uxore, pertranseant, hinc nos, qui in eo casu id fieri posse negamus, ecclesiæ praxin aperte reprehendimus. Quæ res est periculi plena & audaciæ.

Multa ad amoliendam invidiam, quam stomacho erga nos male affecti, si qui essent, homines, conflare tentarent, multa, inquam, huic objectioni plenissime resolvendæ a nobis observanda sunt. Atque illud ante omnia notandum est, nos neque primos esse, neque solos, qui hanc sententiam tueamur. Enimvero Sarpus *lib. 7. hist. concilii Tridentini* scribit, Petrum Soto, theologum eximiæ pietatis & doctrinæ, publice coram patribus Tridentinis sustinuisse, ligamen matrimonii inter infideles initi, non nisi per mortem alterutrius solvi; ac proinde Paulinam sententiam, *quod, si infidelis discedit, discedat* &c., de solutione quoad thorum intelligendam esse, ac pro se Cajetanum produxit, ejusque expositionem vulgatæ & receptissimæ præposuit; nec tamen dicitur fuisse aliquem, qui assertionem ejus audaciæ notaret. Ergo id ipsum modo, absque reprehensione nobis etiam facere licebit. Accedit, quod cum aliquot abhinc annis casus controversus in Galliis contigisset, celeberrimos theologos Parisienses, multique episcopi doctissimæ illius nationis, pro indissolubilitate vinculi steterunt; eaque occasione libri duo S. P. Augustini de adulterinis conjugii Latine & Gallice Parisiis anno 1763. prodierunt, celeberrimo Sueffionensi episcopo Fitzjamesio nuncupati, adjecta ad calcem gravissima consultatione, in qua quæstio hæc tota solide ac luculenter evolvitur,

enucleatur, dirimitur. Nos inde, quæ scribimus, magna ex parte mutuo accepimus. Quæcum ita sint, sequitur, nobis haud ita multum esse metuendam temeritatis accusationem, quæ tot viros præstantes & doctos ictu eodem ferret. Cur autem temerarii erimus, si Marcum, Lucam, Paulum, Augustinum duces, ut putamus, sequamur? An istis phalangem theologorum & canonistarum non alia de causa præponemus, quia numero superiores sunt? Hoc nemo sanæ mentis dicet. Audi elegantem Canum *lib. 8. cap. 5.* ita apposite docentem: "Theologorum etiam multorum testimonium, si alii contra pugnant viri docti, non plus valet ad faciendam fidem, quam vel ratio ipsorum, vel gravior etiam auctoritas comprobabit. Videlicet in scholastica disputatione plurium auctoritas obruere theologum non debet; sed si paucos viros, modo graves, secum habet, poterit sane adversus plurimos stare, non enim numero hæc judicantur, sed pondere. Hanc vero conclusionem probare argumentis non debeo; nam si quid est evidens, de quo inter omnes conveniat, argumentari non soleo; perspicuitas enim, ut ait Cicero, argumentatione enervatur." Quod si quis quærat, unde acciderit, ut tot doctores eundem ad scopulum alliderent? Respondebo, id accidisse ob pravam illam habitudinem alios absque prævio convenienti examine exscribendi: quod non semel nostris, præsertim scholasticis, viri sapientissimi exprobraverunt. Egrege Seneca *lib. de vita beata cap. 1.* "Nihil magis, inquit, pensandum, quam ne pecorum ritu sequamur antecedentem gregem, pergentes, non qua eundum est, sed qua itur. Nul-

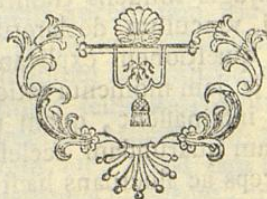
„ la res nos majoribus malis implicat, quam
 „ quod ad rumorem componitur, optima rati
 „ ea, quæ majori assensu recepta sunt., Et
 vero, quod in præsentî controversia unus alte-
 rum expilarit, inde constat, quod omnes con-
 stantissime nullas alias rationes proferant, præter
 auctoritatem Gratiani & Innocentii III. Itaque
 juxta principium illud Cui (quod æquissimum
 est) tanti ingens illa doctorum copia æstimanda
 est, quanti Gratiani & Innocentii auctori-
 tas: ista verò pluris fieri non debet, ac assertio
 unius schismatici Luciferiani hominis, uti fuit
 Hilarius diaconus. Qui, si res sine præjudiciis
 expendatur, haberi potest tanquam unicum fun-
 damentum contrariæ sententiæ. Nam multo-
 rum, quæ facta est deinceps accessio, intrinse-
 cam rei veritatem augere non valet. Nos vero
 jam ostendisse confidimus, Augustinum Hilario
 adversari, quamobrem non injuria nobis adblan-
 dimur, quod simus temeritatis notam vitaturi,
 si magnum parentem Hilario illi prætulerimus.
 Neque mirandum est, quod tam multi simul,
 ob debitæ attentionis defectum, in eundem er-
 rorem impegerint, istud quippe primum exem-
 plum non est. Olim in tota ecclesia Gallicana,
 sub regibus primæ & secundæ stirpis, multas ob
 causas connubii vinculum rumpebatur, uti prop-
 ter maleficia, propter longam unius absentiam
 & captivitatem. Consule auctorem libri *des con-
 ferences de Paris sur le mariage*, & *P. Chardon
 histoire des sacremens. 6., du mariage cap. 5.* I-
 tem habebatur tanquam præsumptum matrimo-
 nium, ut ait Brodeau sur Lovet, si quis virgi-
 nem apud se, quasi uxorem, habuisset, quam
 postea carnaliter cognovisset, licet sub initio ip-
 sa repugnaverit; nam ex hac cohabitatione de-
 duci

duci putabatur tacitus quidam ad matrimonium consensus. Et talem esse dicit decisionem *capitis* 21. *extra de sponsalibus.*, quæ conjugia adeo vera in jure canonico præsumebantur, ut nulla admitteretur in contrarium probatio. Ita ille. Nunc tamen, quem non puderet talia opinionum portenta sustinere, & practice usurpare? Factum est tamen. Quod ergo de praxi illorum temporum judicamus comparate ad expositas doctrinas, id ipsum fortasse posteritas de praxi, quæ in casu controverso usurpatur, judicabit. Illud interim animadverto: praxin ecclesiæ non esse generalem, sed in aliquibus duntaxat diœcesibus & provinciis vigere; neque ullum proferri potest universalis ecclesiæ decretum, quo per alterutrius conjugis infidelis transitum ad fidem solvi connubii vinculum declaretur. Ceterum, cum ad hanc quæstionem explicandam animum applicuissem, & jam momenta rationum me eam in sententiam inclinassent, quam tueri conatus sum, contrariam quarundam ecclesiarum praxin reveritus, anceps ac fluctuans hæsi, dubitabamque ne novitate opinionis in multorum offensionem incurrerem. Verum re maturius perpensa, cum observassem opinionem illam non solum magno Augustino vehementer probari, sed validissimis etiam sanctarum scripturarum oraculis niti, metum deposui, eumque vicit ingenuus bellæ veritatis amor, quem nunquam non præ me feram. Utque cautius agerem, virum (præter alios & probos & doctos) consului, quem singulari cultu prosequor, Simonem Ambrosium de Stock, facultatis theologicæ præsidem, Cæsareo-regium censorem, theologum sane gravissimum, qui rationes supra propositas sibi neque leves neque contemnendas videri ref-

pondit, nec vetaturum easdem considerationi
doctiorum a me modeste proponi, sapienter si-
mul & amice monens, ut ab omni reprehensio-
ne contrariæ sententiæ, præsertim vero praxeos
nonnullarum ecclesiarum, abstinere. Parui,
nisi fallor, religiose; imo postremo hoc loco
candide profiteor & publice, me ita animo af-
fectum esse, ut paratissimus sim revocare sen-
tentiam, quamprimum me errasse convictus fue-
ro. Ita vere & sincere spondeo.

APPROBATIO CENSORIS.

Recte prudenterque facis, vir clarissime, dum labores tuos theologicos sapientibus, probisque veritatis amatoribus disjudicandos committis. Sentient profecto hi, nisi omnia me fallant, id quod ego, qui tractatus tuos omnes, quos typis mandasti, pro officii mei ratione attente pervolvi, illos nempe, eleganti perspicuaque stylo elaboratos, nihil discipulis propinare, nisi quod a veneranda majorum traditione defluxit; qui (ut magnus Augustinus testatur *lib. II. contra Julianum*) quod invenerunt, tenuerunt, quod a patribus acceperant, hoc filiis tradiderunt. E purissimis itaque fontibus, sacra pagina, patrumque placitis doctrinam tuam hauriens sollicitate (monente Sixto III. P. M.) cavisti, ne perspicua majorum fides ulla coeni permixtione turbetur. Hinc factum est, ut quoties occasio tulerat, magna animi mei voluptate in futillum nugacium scholasticorum inventa imperterrito animo, vehementique impetu rueres, eorumque auctores perpetuo filere juberens, probe memor adagii: *conticescant ranæ, dum cœlum tonat.*

Ita sentio kalendis Septembris MDCCLXVI.

S. A. nob. DE STOCK sacr. facult. Casareo-regius præses & director.

A P P R O B A T I O .

HÆc dissertatio, cui titulus:
*an matrimonium in infideli-
 tate contractum per professionem re-
 ligionis Christianæ alterutrius quoad
 vinculum solvatur, auctore Augu-
 stino Gervasio, reimprimi potest.*
 Actum Bruxellis hac 1. Junii 1771.

G. J. DE LIMPENS
 conf. & proc. generalis.

